

Začlenění

ukrajinských dětí do českých škol/tříd – podpora pro učitele

Po příchodu dětí DO ŠKOLY se pokuste nejdříve:

- • zajistit **pocit bezpečí a jistoty**,
- • pomozte jim při **naplňování základních potřeb**,
- • podporujte **orientování se v čase** a prostředí školy,
- • předkládejte přehlednou **strukturu dne a týdne**,
- • citlivě umožňujte **navazování nových vztahů**,
- • nabízejte vstřícnou **nehodnotící komunikaci**,

...až potom začněte cíleně **nabízet a naplňovat vzdělávací program**.

Dětem pomáhá při adaptaci na nové prostředí a nové situace **poskytnutí dostatku času, předvídatelnost situací, respektující přístup a empatická podpora**.

Budete často v prvních dnech a týdnech tím nejdůležitějším mostem stability v novém prostředí a v nové situaci. Na této stabilitě pracujte s laskavostí k sobě i ke svému okolí.

1

Zorganizujte přivítací schůzku **s žákem a jeho pečující osobou**. Pokuste se **zajistit tlumočníka**, který by Vám byl nápomocen při úvodním rozhovoru (využívat v této situaci jako překladatele ostatní děti není vhodné). **Poskytněte rodičům/pečujícím informace o průběhu školního dne** a nejdůležitější kontakty i v písemné formě, ale především **vlídné slovo a ubezpečení, že budete vždy jednat v zájmu dítěte**. Nyní budete jedním z mála stabilních kontaktů rodiny.

2

Dejte žákům najevo, že **jste tu pro ně, a buďte připravení naslouchat**. Žáci Vám mohou chtít pokládat otázky a vyprávět Vám o svých zážitcích. **Nastavte si společný způsob komunikace** (využívejte vizuální zobrazení a jiné pomůcky, jednoduchý jazyk symbolů, mimiku a gesta, automatický překladač mezi ukrajinštinou a češtinou LINDAT Translation, Google překladač v mobilu, udržujte vstřícný výraz, kývněte při porozumění). Nacvičte s žáky, kde, jak a kdy Vás **můžou vyhledat a sdílet s Vámi své myšlenky** (ukažte žákům svou katedru i kabinet, domluvte se na jednoduchých gestech či slovech, pomocí kterých Vám budou moct sdělit své potřeby).

3

Označte **srozumitelně důležité prostory ve škole** (nejlépe dvojjazyčně i s piktogramy). Opakovaně žáky školou provedte a vysvětlete jim (jasně, stručně, pomocí gest nebo např. krátkých scének), k čemu místa slouží. **Každému žákovi můžete vybrat tutora z řad ostatních žáků** (dobrovolníků), který jim školu ukáže, seznámí je s průběhem školního dne a bude jim v případě potřeby nápomocný. **Dobrá vztah s tutorem může být prvním krokem k úspěšnému začlenění žáka do kolektivu dětí ve škole.** Každý tutor si vybere (oblíbeného) pedagoga, který mu bude v jeho roli oporou, a když by cítil vyčerpání nebo bezradnost, poradí se s pedagogem o pomoci a případně vystřídání či doplnění dalším žákem nebo dospělým.

4

Poskytněte žákům bezpečné prostředí ve škole i ve třídě. Ukažte jim, že **rozmanitost je tady vítána a ceněna.** Pověste ve třídě uvítací nápisy v různých jazycích. **Vystavte fotografie/předměty z různých kultur,** které jsou u vás ve škole zastoupeny, podporujte všechny žáky, aby přidali osobní předměty/obrázky, které k jejich kultuře a rodině patří. **Veďte se třídou diskusi o toleranci a ohleduplnosti** (udržujte diskusi na obecné rovině, nezaměřujte se na konkrétní žáky ani národnosti). **Umožněte mladším žákům přinést si plyšového mazlíčka, mladším i starším žákům nabízejte relaxační pomůcky.** Buďte vnímaví k potřebám všech žáků. V období krize se i krátkodobé nebo mírné **zanedbání potřeb projevuje vyšším stresem** (nervozita, smutek, nevraživost, mírná agrese, plačtivost, konflikty, apatie apod.).

5

Dejte žákům **dostatek času, aby se se situací vyrovnali.** Je možné, že žáci budou z počátku „odmítat“ jakoukoliv pomoc a podporu – citlivě a vlídně nabízejte podporu dále. **Děti, které prožily trauma, mohou při kontaktu s dospělým pociťovat ohrožení a strach;** pokud vytrváte, máte možnost tyto pocity postupně „přepsat“. Nikdy netlačte na žáky, aby s Vámi nebo se třídou sdíleli svůj příběh. Může pro ně být natolik traumatický, že bez cílené terapie jej nebudou schopni zpracovat. Pokud se o něj budou chtít podělit, udělají to v čase a způsobem, který jim vyhovuje. **Dejte žákům vědět, že si jich vážíte a jste připraveni pro ně být dlouhodobou oporou.**

6

Poskytněte žákům dobrovolné **kreativní příležitosti** představení jejich kultury. Můžete ve třídě navrhnout zadání, jako udělat rozhovor s jedním z rodičů/pečovatelů, namalovat významné místo, přinést oblíbenou hudbu či tradiční jídlo atd. Někteří žáci možná nebudou chtít ukazovat své **kulturní odlišnosti,** proto by tyto aktivity měly být zcela dobrovolné a žáci by měli mít možnost alternativy. **Pro některé žáky mohou být takové aktivity těžké z důvodu traumatické události, kterou zažili.** Uplatňujte individuální přístup.

7

Budte připravení na to, že **žáci mohou na trauma reagovat náročným chováním nebo naopak stažením se do sebe**. Umožněte jim využívat seberegulační pomůcky (mačkáci balonky, modelovací hmotu, masážní prstýnky, podsedáky, elastické gumy na houpání nohou) a **připravte si list seberegulačních aktivit**. **Věnujte pozornost** nejen žákům, kteří jsou ve třídě **více slyšet a vidět**, ale i těm, kteří jsou tišší a snaží se být „**neviditelní**“.

https://cosiv.cz/wp-content/uploads/2022/01/COSIV_Infografika_umeni_zklidneni_v1.pdf

<https://cosiv.cz/cs/2022/03/08/infografiky-seberegulace-pro-deti/>

https://www.podporainkluze.cz/wp-content/uploads/2021/03/COSIV_A1_Kdyzse_V2.pdf

8

Budte konzistentní ohledně pravidel a svých očekávání, abyste žákům pomohli získat pocit kontroly nad jejich každodenním životem. Pomocí dramatizace s žáky procvičte **školní a třídní pravidla, aby byla jasná a srozumitelná**. Některé zvyklosti, které učitelé mohou brát jako samozřejmost, např. dochvilnost a ztišení se při výuce, nemusí být žákům z jiných kultur zřejmé. Můžete využít hrané scénky s dětmi, spolupráci asistenta nebo například loutky, abyste dětem ukázali, **jak by mělo chování ve třídě, na chodbě či v jídelně skutečně vypadat** (ideálně nacvičujte očekávané chování v daném prostředí např. chodby, jídelny atd.). **Empaticky podporujte dodržování pravidel chování** (oceňujte i maličkosti, které se v chování daří a hledejte společně hlubší příčiny a spouštěče, když něco nevychází). Pokud budou potíže s dodržováním pravidel přetrvávat, zvažte **konzultaci s odborníkem** a poraďte se, zda není porušování pravidel výsledkem traumatického stresu nebo jiných **emočních problémů**.

9

Budte citliví ke zkušenostem žáků ve své třídě, když vyučujete o válečných tématech např. v dějepisu či společenských vědách. Některí žáci mohou velmi silně reagovat. **Pokud je to vhodné, věnujte se ve výuce tématu uprchlictví**. Do výuky také častěji začleňujte pohybové aktivity a skupinové práce. Strukturu i obsah některých hodin můžete tvořit s žáky a přizpůsobovat jejich aktuálním zájmům v dané oblasti (žáci se stejně často snaží k zájmům hodinu stočit, můžete tak proces společně lépe řídit).

10

Pečujte o sebe, buďte k sobě laskaví a nebuďte na to sami. Své myšlenky a nápady **sdílejte také s ostatními učiteli**. Promyslete s kolegy, jak se navzájem podporovat, rozveselit a tvořit dobrou atmosféru. **Vytvořte společně seznam odborníků, služeb a linek, kam se můžete pravidelně obracet** (pro pedagogy sdílejte ve sborovně i elektronicky, pro rodiče na webu, třídních schůzkách a dveřích školy, pro děti různě v prostorách školy a aktivně představujte linky pomoci a možnosti podpory školy i služeb v třídnických hodinách). **Dbajte o své duševní zdraví**.

<https://cosiv.cz/cs/2022/03/08/infografika-jak-zvladat-negativni-emoce/>

